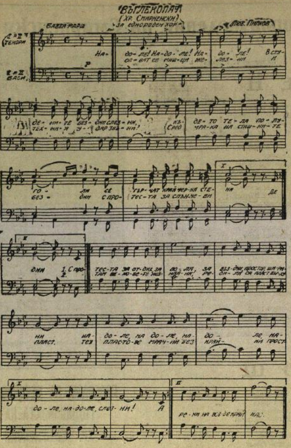

Надоле! Надоле! Надоле!
В студените бездни слезни,
където тела полуголи
се гърчат край черни стени;
де опват се мишци железни
и техния удар звъни

сред мрака на страшните бездни
с протеста за слънчеви дни,
с протеста за отдих, за воля,
за въздух, простор, ширини.
Надоле, надоле, надоле, —
надоле слезни!

РАБОТНИКЪТ

Текст: Хр. Смирненски *Музика: Георги Димитров*

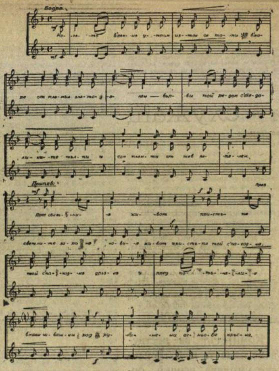

Когато в ранния утрин изток се топи
в море от пламък златоален —
върви той редом с бледоликите тълпи
и сам пламти от гняв запален.

Под тежките му стъпки каменния град
изтръпва и намръщен се събужда,
и улиците бликат своя вик познат —
викът на многолика нужда.

Ала сред бръчките на мрачното чело
не тиха скръб е начертана —
днес в тях закърмя се великото дело
и буреносната закана.

ИНСТИТУТ ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

С постановление на Министерския съвет (№ 2 от 12. III. 1948) при Народната библиотека се създава Институт Христо Смирненски, който «да събира и проучва всички материали, свързани с живота и творчеството на поета». А с едно по-късно постановление на Министерския съвет (№ 2 от 11. VIII. 1948 г.) се разреши да се назначи един специалист с висше образование «за доизработване библиографията на Христо Смирненски и за поставяне основи на научния институт Христо Смирненски».

На нас сега предстои да оделотворим тия решения на българското правителство, които свидетелствуват не само за будното културно съзнание на днешната демократична власт въобще, но и за правилно отношение към делото на истински народния поет Смирненски.

Какво трябва да предприемем, какво има да върши Институтът Христо Смирненски?

Първите задачи трябва да бъдат — да съберем и да вземем мерки за запазването на всички материали и документи, отнасящи се до живота и делото на Смирненски. Тук спадат: ръкописи, коректури, печатни работи със собственоръчни поправки на поета; писма до близки и приятели, както и всякакъв род бележки; документи — граждански и училищни карти, служебни удостоверения, свидетелства, официални заявления, призовки (ако има такива) и др. под.; портрети и всякакви групови снимки, съвременни рисунки и скици — от него и за него; всякакъв род предмети, с които Смирненски си е служил, или които имат някакво отношение към него.

Тия работи следва час по-скоро не само да се съберат, но и да се вземат бързи мерки за запазването им (консервиране). Смирненски пише обикновено с молив, небрежно — и произведенията си, и писмата си. Непазени грижливо, тия документи се разрушават бързо — графитът се рони и скоро от текста няма да остане нищо. Особено като гледаме как често и найблизките му нагъват, смачкват и излагат на триене листовете, които съвсем не са от някаква трайна хартия — при това пролетарско дете, пък и въобще при хартията от края на миналата световна война.

Успоредно със събирането и грижите за консервиране на тия материали трябва държани и тяхното подреждане, каталогиране и подготвяне във вид, да могат да бъдат използувани от изследователите и от публиката. За редица документи ще се наложи да бъдат незабавно преснети и за използуване да се дават фотографските копия, за да се спасят оригиналите от разрушение. Не бива да допуснем да се стигне до похабявания, каквито има при материалите от Ботев.

Втора събирателна задача е: да се събере целокупното литературно дело на поета, както и всичко, писано върху него, в България и в чужбина. Тук спадат: всички вестници и списания, в които Смирненски е сътрудничил или имал редакционно участие — от «Кво да е» до «Маскарад»; всички издания на произведенията му в отделни книги, както приживе, така и след смъртта му (в Народната библиотека няма, например, дори двете издания на «Да бъде ден!» от 1922 г., а е загубена, изглежда, и «Разнокалибрени въздишки в стихове и проза» от 1918.). Усилия трябва да се положат и за събиране на всички издания на негови произведения в чужбина и преводи на чужди езици. Събирането на литературата върху него е също голяма и съвсем не лека задача, особено на литературата от чужбина. Но тая задача трябва да бъде изпълнена, за да стане Институтът наистина място, дето най-пълно ще може да се правят всякакви изучвания върху Смирненски. Необходимо е, разбира се, да се извърши предварително една значителна библиотекарска и библиографска работа, за да бъде събраният печатан материал използуваем от изследователите.

Третата и най-сложна събирателска задача на Институт Смирненски ще бъде събирането на спомени за живота и дейността на поета. Тя е активна задача: съвсем не бива да се задоволяваме със събиране на написани спомени — трябва да предизвикаме написването им! Биографският очерк за Смирненски от Г. Караславов, който излиза сега в еднотомника Избрани произведения по случай днешното му чествуване, е вече една солидна канава, върху която може и ще трябва сега сериозно да се поработи. Жива е още майката на поета, живи са сестра му и малкият му брат, жива е Женя Дюстабанова, има и много роднини и близки, които биха могли да дадат още редица ценни сведения; спомени, ще трябва да се съберат и от всички негови другари, сподвижници на литературната дейност, партийни другари, съученици, печатари и пр. И тия спомени не бива да се искат в обща форма, а ще трябва да се изработят въпросници, да се проведат анкети и подобни, и така полученият материал, наред със свободно разказаните спомени (в които често много работи се изопачават, или показват в криво осветление), ще представлява извънредно ценен извор за изучаване на Смирненски, за написване на неговата пълна биография.

Институтът обаче не трябва да се задоволи със събиране, подреждане и запазване на материалите, и да чака само отвън да дойде използуването им. Той сам трябва да предприеме и редица изследователски задачи — да бъде годен, опрян на събраното, да проведе основните научни изследвания във връзка със Смирненски.

На първо място — да изработи и издаде пълна библиография за Смирненски. Във връзка с днешната 50-годишнина от рождението му, Българският библиографски институт изработи и тия дни пуска от печат една библиография за Смирненски. Но тя има редица непълноти и несъвършенства, които, както съм изтъкнал на друго място в тоя лист, не можеше да бъдат преодолени при малкото време, с което разполагахме за изработването ѝ. Освен това, ще трябва да се изработи и библиография на литературното дело на самия Смирненски, каквато ние днес не включваме и която е крайно необходима като предисловие за издаване на пълното събрание на съчиненията му. Ще трябва да се предизвикат и направят предметни и детайлни изучвания върху езика на Смирненски, върху неговия стих, върху влиянията, на които той е бил изложен, и които той, на свой ред, е упражнил, и т. н. Всички тия изучвания могат да дадат, заедно с подработените спомени, богат материал за един сборник, издаван ако не ежегодно, то поне при всяка по-закръглена годишнина от Института. Паралелно с това, Институтът сам или с помощта и на външни сътрудници, ще трябва да подготви (и евентуално да издаде) пълните съчинения на Смирненски, една научна и една популярна биография на поета, отделни избори от съчиненията му, и т. н. Наред със своята собствена изследователска работа, Институтът ще трябва да обслужва, разбира се, и всички научни работници, които се занимават с живота и творчеството на Смирненски.

Институтът сега се организира. Като временно прибежище ние намерихме една стая, а в бъдещата сграда на Народната библиотека му е предвидено достойно помещение. Остава да намерим и подходящия човек, комуто да поверим вътрешното изграждане и организацията на Института. И още по-важно — остава да получим подкрепата на широката общественост, без съдействието на която не биха могли да се осъществят задачите на Института.

Един такъв Институт Смирненски — ние си го представляваме, значи, като Институтът-музей на Маяковски в Москва — ще създаде не само предпоставките за най-пълно задоволяване нуждите на литераторите, които се занимават със Смирненски, той ще бъде и най-достойното отблагодаряване на българския народ към неговия народен поет, който му посочи по-щастливото бъдеще, укрепяше го и го окриляше в борбата за новия свят през тежките години на фашизма, и днес го вдъхновява в не по-леката борба за изграждане на социализма в нашата свободна страна.

Т. БОРОВ

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ
ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
с биографичен очерк на Смирненски от
Г. КАРАСЛАВОВ
Под редакцията на
Т. Боров, Ж. Дюстабанова и Хр. Радевски
Издание на
„БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ“
Издателство при Съюза на българските писатели
София, Леге 6

ТИЯ ДНИ ИЗЛИЗА ОТ ПЕЧАТ
БИБЛИОГРАФИЯ НА ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
под редакцията на Т. Боров
Всички издания на съчиненията му, всички листове за него, цялата биографична и литературнокритическа литература върху него, преводите на чужди езици, спомени и пр. С указател на авторите и на имената общо над 700 бройки издава
БЪЛГАРСКИ БИБЛИОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
ул. Цар Крум 15-а — СОФИЯ

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ
И СЕ ПУСНА В ПРОДАЖБА
ПОРТРЕТ НА ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
цена 40 лева
Издание на издателството на БРП(к)
ТЪРСЕТЕ ГО ПО КНИЖАРНИЦИТЕ НА БРП (к)

ИЗДАНИЕ на Комитета за чествуване годишнината на Христо Смирненски
РЕДАКЦИОНЕН КОМИТЕТ: Христо Радевски, Тодор Боров, Антон Измирлиев и Николай Шмиргела
ЗАГЛАВНИТЕ на стр. 1, 3 и 10 са от художника Ал. Поплилов, а на стр. 6 от художника Ст. Кънчев

ЦЕНА 20 ЛЕВА